

Politiek in Praktijk: Nederlandse versus Amerikaanse verkiezingen

Korte omschrijving werkvorm

Aan de hand van een PowerPoint en vragen aan de leerlingen bespreek je hoe het werkt om in Nederland minister-president te worden, en in de Verenigde Staten president. Er zijn overeenkomsten, maar ook verschillen: in de VS kiezen ze tussen 2 partijen, in Nederland tussen veel meer. Om dat te illustreren (en ter afwisseling) mogen leerlingen twee keer fysiek stelling nemen over 3 stellingen die respectievelijk in Nederland en in de Verenigde Staten actueel zijn. Nadat leerlingen stelling hebben genomen, krijgen ze de positie van de (resp. 13 of 2) partijen te zien. Je sluit af met een herhaling van alle stappen (waarbij de gang van zaken in beide landen naast elkaar wordt geplaatst) en een reflectie.

Leerdoelen

- De leerlingen weten dat er in Amerika een ander kiessysteem is dan in Nederland.
- De leerlingen ervaren dat bij de presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten kiezers mogen kiezen uit twee kandidaten van twee verschillende politieke partijen en dat kiezers in Nederland bij verkiezingen mogen kiezen uit heel veel verschillende partijen.
- Leerlingen begrijpen dat in Nederland vaak meerdere partijen nodig zijn om een meerderheid te hebben in de Tweede Kamer
- Leerlingen weten dat de minister-president in Nederland minder macht heeft dan de president in Amerika
- De leerlingen vormen een mening over de voor- en nadelen van het systeem in de VS en het systeem in Nederland.

Duur

Circa 50 minuten

Benodigd materiaal

- PowerPoint
- Schilderstape, om een vak 'eens' en 'oneens' te kunnen markeren op de grond.

De werkvorm stap voor stap

Voorbereiding

1. Maak met een stuk schilderstape een vak 'eens' en 'oneens' op de grond (kijk bij dia 5, 7 of 9 aan welke kant 'eens' moet, en aan welke kant 'oneens')

Wat doe jij en wat doen de leerlingen?

1. Haal voorkennis van de leerlingen op. Vraag wie van de leerlingen in het nieuws iets heeft gezien over de Amerikaanse presidentsverkiezingen. Laat hen vertellen wat ze hiervan

weten. Welke kandidaten zijn er? Van welke politieke partijen zijn deze kandidaten? Wanneer zijn de verkiezingen? (3 november)

2. Leg uit dat jullie in deze les stilstaan bij de vraag hoe je president kunt worden in de Verenigde Staten en hoe je minister-president kunt worden in Nederland. En dat leerlingen erachter zullen komen dat dit verschilt tussen de VS en Nederland.

Nederland

3. Open de PowerPoint en ga naar dia 2, waarop de Nederlandse vlag te zien is.
4. Leg uit dat jullie eerst kijken naar Nederland. Vraag of iemand weet wie de minister-president van Nederland is. Concludeer dat dit Mark Rutte is. Leg uit dat jullie nu gaan kijken hoe hij minister-president is geworden.
5. Laat dia 3 zien. Vertel dat je eerst de leider moet worden van een politieke partij. Vraag wie er een politieke partij kent. Zorg dat er in ieder geval een paar partijen genoemd worden (en eventueel enkele politici). Klik nogmaals in de PowerPoint. Alle logo's van de politieke partijen en partijleiders komen nu in beeld. Concludeer dat er in Nederland heel veel politieke partijen zijn en dat kiezers bij verkiezingen uit ál die politieke partijen mogen kiezen.

NB: we zijn uitgegaan van de partijen die nu in de Tweede Kamer zitten. Er deden nog meer partijen mee met de verkiezingen in 2017, maar partijen die geen zetels gehaald hebben, hebben we hier buiten beschouwing gelaten.

NB: Als al duidelijk is (of zeer waarschijnlijk is) wie de lijsttrekker wordt tijdens de komende verkiezingen in maart 2021, hebben we ervoor gekozen om de nieuwe lijsttrekker in beeld te brengen.

6. Laat dia 4 zien. Leg uit dat al die leiders van partijen willen dat mensen op hun partij gaan stemmen. Om kiezers te informeren en te overtuigen om op hen te stemmen, doen partijleiders mee met debatten. En ze gaan de straat op om met mensen te praten, folders uit te delen enz. Vraag of iemand weet hoe dat heet. (Campagne voeren).
7. Leg uit dat kiezers de moeilijke taak hebben om te kiezen op wie ze willen stemmen. Veel mensen doen daarvoor testjes op internet, om te kijken met welke partijen ze het 't meest eens zijn. Vertel dat je ook een paar vragen uit een test (StemWijzer) voor de leerlingen hebt. Laat alle leerlingen naar voren komen en zeg dat je een vak 'eens' en een vak 'oneens' hebt gemaakt.
8. Doorloop de 3 stellingen aan de hand van de dia's 5 t/m 10. Laat de leerlingen steeds fysiek een kant kiezen en breng daarna in beeld waar de politieke partijen staan. Eventueel kun je leerlingen nog in discussie laten gaan met elkaar. Ook kun je twijfelaars in het midden laten staan, zodat anderen hen kunnen overtuigen, om vervolgens iedereen een kant te laten kiezen. De stellingen zijn:
 - a. Rijke mensen moeten meer belasting gaan betalen (NB: de oorspronkelijke stelling luidt: De hoogste inkomensgroepen moeten meer belasting gaan betalen)
 - b. Er moet meer geld naar de aanleg van wegen
 - c. Vlees moet duurder worden (NB: de oorspronkelijke stelling luidt: Voor vlees moet het hoge btw-tarief van 21% gaan gelden)
9. Leg bij dia 11 uit dat het daarna toch echt tijd is voor mensen om te beslissen op wie ze willen stemmen, hoe lastig ook, met zoveel partijen. Nederlanders boven de 18 jaar mogen stemmen.
10. Leg uit dat wanneer de stemlokalen dicht zijn, alle stemmen geteld worden. Hoe meer stemmen je hebt gehaald als partij, hoe meer stoelen(/zetels) jouw partij gaat bezetten in de Tweede Kamer.

11. Laat dia 12 zien, met daarop de verkiezingsuitslag van de laatste Tweede Kamerverkiezingen in Nederland. Vraag de leerlingen welke partij de meeste zetels heeft gehaald. En wie is de leider van deze politieke partij?
12. Vraag de leerlingen uit te rekenen hoeveel stoelen(/zetels) er in totaal zijn in de Tweede Kamer. Concludeer dat als je alle getallen die onder het jaar 2017 (of 2012) staan optelt, je tot 150 komt.
13. Vraag de leerlingen hoeveel stoelen(/zetels) je moet hebben om een meerderheid te hebben in de Tweede Kamer. Concludeer dat dit de helft + 1 is, oftewel 76 stoelen(/zetels).
14. Leg uit dat sommige partijen dus moeten samenwerken om samen een meerderheid te hebben. Want er is geen enkele partij die in haar eentje meer dan 75 zetels heeft. Laat dia 13 zien. Leg uit dat dit vaak een hele puzzel is en dat er hiervoor gerekend moet worden! Door te klikken in de PowerPoint laat je achtereenvolgens 3 mogelijke samenwerkingen zien.
15. Vertel dat 1 van deze samenwerkingen er uiteindelijk is gekomen. Laat de leerlingen hun hand opsteken voor de optie/coalitie die zij denken dat er op dit moment is in Nederland.
16. Ga naar dia 14 en concludeer dat het juiste antwoord optie B is. En dat de VVD van Mark Rutte veruit de grootste partij is binnen deze samenwerking. Vertel dat Mark Rutte daarom de minister-president van Nederland is.
17. Laat dia 15 zien. Vertel dat de partijen die gaan samenwerken nu samen de ministers mogen kiezen. Vraag de leerlingen van welke 4 partijen al deze mensen dus zijn (in zijn geheel, niet individueel). Door te klikken vliegen achtereenvolgens de partijlogo's van de VVD, CDA, D66 en CU naar de betreffende ministers.
18. Leg uit dat in Nederland de minister-president samen met al deze andere mensen en partijen moet regeren. Hij kan dus niet zomaar zijn eigen zin doordrijven!

Verenigde Staten

19. Ga naar dia 16, waarop de vlag van de Verenigde Staten te zien is.
20. Leg uit dat jullie nu kijken naar de VS. Vraag of iemand weet wie de president van de Verenigde Staten is. Dit is Donald Trump. Leg uit dat jullie nu gaan kijken hoe je president van de VS wordt. En hoe de verkiezingen in de VS van 3 november, waar je bij stap 1 al kort over gesproken hebt, zullen gaan lopen. Vertel dat er best wat dingen hetzelfde zijn als in Nederland, maar dat sommigen dingen ook anders gaan.
21. Laat dia 17 zien. Vertel dat je ook in de VS eerst moet zorgen dat je de leider wordt van een politieke partij. Vraag de leerlingen of ze weten welke politieke partijen er zijn in Amerika. En vraag of ze weten van welke partij Trump is (de Republikeinse partij). En wie de kandidaat is voor de Democraten. Door te klikken in de PowerPoint kun je achtereenvolgens de tekst 'Donald Trump – Republikeinen' en 'Joe Biden – Democraten' laten invliegen.
22. Laat dia 18 zien. Leg uit dat ook in de VS de leiders van partijen willen dat mensen op hun partij gaan stemmen en hiervoor meedoen met debatten en campagne voeren.
23. Leg uit dat kiezers het in de Verenigde Staten wat makkelijker hebben met kiezen op wie ze willen stemmen. Ze hoeven maar te kiezen uit 2 partijen (*NB: eigenlijk niet helemaal waar, er zijn wel meer partijen, maar die zijn heel klein en het kan verwarrend zijn om die ook te noemen*). Leg uit dat je weer een paar vragen voor de leerlingen hebt, om te kijken met welke partij ze het 't meest eens zijn. Laat alle leerlingen naar voren komen en wijs leerlingen nogmaals op het vak 'eens' en het vak 'oneens' dat je hebt gemaakt.
24. Doorloop de 3 stellingen aan de hand van de dia's 19 t/m 24. Laat de leerlingen ook nu steeds fysiek een kant kiezen en breng daarna in beeld waar de politieke partijen staan. Eventueel kun je leerlingen nog in discussie laten gaan met elkaar. Ook kun je twijfelaars in het midden laten staan, zodat anderen hen kunnen overtuigen, om vervolgens iedereen een kant te laten kiezen. De stellingen zijn:

- a. Rijke mensen moeten meer belasting gaan betalen (Let op: dit is precies dezelfde stelling als je eerder hebt gedaan. Schakel dus snel over naar de volgende dia, waarin je laat zien wat de Republikeinse en Democratische partij vinden.)
 - b. Criminelen moeten de doodstraf kunnen krijgen
 - c. De VS moeten meer doen om klimaatverandering tegen te gaan
25. Leg bij dia 25 uit dat daarna ook in Amerika mensen moeten gaan stemmen. In het echt is dit op 3 november.
NB: om verwarring te voorkomen laten we hier buiten beschouwing dat veel mensen al eerder per post hun stem uitbrengen.
26. Laat dia 26 zien. Vertel dat per staat duidelijk wordt welke kandidaat gewonnen heeft. Je hebt gewonnen als je in een staat de meerderheid van de stemmen hebt gehaald. Als in alle staten de stemmen geteld zijn, is duidelijk wie van de 2 kandidaten de winnaar is: de nieuwe president van de VS.
NB: ook dit is een simplificatie van de werkelijkheid. Je kunt eventueel nog wel toevoegen dat staten met veel inwoners zwaarder tellen dan staten met minder inwoners.
27. Laat dia 27 zien. Vraag wie de oud-president op de linker foto is en van welke partij hij was. Vraag van welke partij de leerlingen denken dat alle ministers om hem heen zijn. Door te klikken in de PowerPoint vliegen partij-logo's van de Democraten naar alle leden van het kabinet van Obama. Doe hetzelfde bij het kabinet van Trump.
28. Concludeer dat in de VS de president minder rekening hoeft te houden met wat de andere partij vindt, want al zijn ministers zijn van dezelfde partij. In Nederland moet de minister-president veel rekening houden met de wensen van de andere partijen die met hem samenwerken. Minister-president Mark Rutte kan niet alle voorstellen uitvoeren die zijn partij, de VVD, het liefst wil, ook al is zijn partij de grootste politieke partij.

Herhaling

29. Herhaal aan de hand van dia's 28 t/m 33 de verschillen en overeenkomsten tussen de Verenigde Staten en Nederland.

Reflectie

30. Bespreek kort na of leerlingen een voordeel weten van het kunnen kiezen uit maar twee partijen, zoals in de Verenigde Staten. En weten ze ook een nadeel? En weten leerlingen ook een voordeel van het kunnen kiezen uit heel veel partijen, zoals in Nederland? En een nadeel? Wat zouden ze het liefst hebben?
Bespreek met de leerlingen dat veel mensen het in Nederland moeilijk vinden om te beslissen op wie ze willen stemmen, omdat er zoveel keus is. Maar dat het ook mooi is dat dat je veel keuze hebt en dat niet één partij het voor het zeggen heeft, maar dat ook met andere partijen rekening moet worden gehouden.

Voordelen van het kiezen uit twee partijen zijn bijvoorbeeld:

- makkelijker kiezen op wie je wilt stemmen
- er is een duidelijke winnaar

Nadelen zijn bijvoorbeeld:

- je hebt maar keuze uit twee partijen.
- Het is bijna onmogelijk om een nieuwe partij op te richten, zoals in Nederland wel kan (bijv. DENK, Forum voor Democratie, Partij voor de Dieren).

Voordelen van het kiezen uit heel veel partijen zijn bijvoorbeeld:

- je hebt veel keus op wie je kunt stemmen

ProDemos

- ook kleine en nieuwe partijen kunnen meebeslissen. De grootste partij moet rekening houden met anderen.
- iedereen - ook de leerlingen zelf! - kan een politieke partij beginnen en daarmee relatief makkelijk zetels halen.

Nadelen zijn bijvoorbeeld:

- het is moeilijk voor kiezers om te beslissen op wie ze willen stemmen
- na de verkiezingen is er geen duidelijke winnaar, het duurt lang voordat duidelijk is welke partijen in de regering komen